

Αντιβενιζελικοί Αριστεροί

Βασικά χαρακτηριστικά των αντιβενιζελικών κομμάτων διαφορές με κόμμα Φιλελευθέρων

■ Ως αντιβενιζελικά θεωρούνταν τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Παρά τις διαφορές που υπήρχαν ανάμεσά τους, → τα ένωνε ένας **συντηρητικός προσανατολισμός**.

ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ■ Πάντως, δεν ήθελαν να επιστρέψουν στην προ του 1909 εποχή.
✓ Επομένως, ως προς αυτό δεν διέφεραν κατ' αρχήν από τους Φιλελευθέρους.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ■ Διέφεραν όμως:
✓ στο εύρος των σχεδιαζόμενων μεταρρυθμίσεων
✓ και στις μεθόδους άσκησης της πολιτικής.

■ Οι Αντιβενιζελικοί απεχθάνονταν τη διαρκή παρέμβαση του κράτους, επειδή, εκτός των άλλων, → αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας.

■ Δεν είχαν μακροπρόθεσμη πολιτική,

✓ αντίθετα, επικέντρωναν την προσοχή τους στην επίλυση επίκαιρων προβλημάτων.

■ Τα αντιβενιζελικά κόμματα εξελίχθηκαν σε κόμματα υπεράσπισης των συμφερόντων που κινδύνευαν από την πολιτική των Φιλελευθέρων.

■ Η σύγκρουση με τους Φιλελευθέρους τα οδηγούσε σε διαρκώς συντηρητικότερες θέσεις.

Από τα αντιβενιζελικά πιο αδιάλλακτα ήταν:

κόμματα, ► τα κόμματα του **Δημητρίου Ράλλη**
► και του **Κυριακούλη Μαυρομιχάλη**,

ενώ πιο διαλλακτικό ήταν

► το κόμμα του **Γεωργίου Θεοτόκη**.

Ο ΑΝΤΙΒΕΝΙΖΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ – ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΒΕΝΙΖΕΛΙΣΜΟ

Ως αντιβενιζελισμός ορίζεται ουσιαστικά ο χώρος που αντιστέκεται στο πρόγραμμα που εισηγείται ο βενιζελισμός τόσο στο στόχο του αστικού εκσυγχρονισμού και του εξευρωπαϊσμού των θεσμών και της κοινωνικοπολιτικής ζωής όσο και στο στόχο της εθνικής ολοκλήρωσης, όπως την αντιλαμβάνεται ο τελευταίος. Από αυτή την πρωταρχική αντίθεση θα αποκρυσταλλωθεί η ιδεολογία του.

Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για την αντίδραση και την αντίσταση της "κρατικής" αστικής τάξης που ηγεμόνευσε τον περασμένο αιώνα, ελέγχοντας -μαζί με το θρόνο- το κράτος, απέναντι στην επιχειρηματική αστική τάξη, η οποία, ευνοημένη από τις οικονομικές αλλαγές του τέλους του 19ου αιώνα, διεκδικούσε την πολιτική της εκπροσώπηση παραμερίζοντας την προηγούμενη "ολιγαρχία". Εκτός αυτής και άλλες κοινωνικές ομάδες συσπειρώνονται γύρω από τον Κωνσταντίνο, κοινό και συνεκτικό στοιχείο του χώρου, εναντίον του Βενιζέλου.

Ειδικά στα χρόνια του Διχασμού 1915-17, παρατηρεί ο Γ.Θ. Μαυρογορδάτος, φάνηκε να εκφράζει ένα συγκεκριμένο, αντιφιλελεύθερο πρόγραμμα, το οποίο ουσιαστικά συνεπαγόταν την εγκαθίδρυση ενός παραδοσιακού, στρατοκρατικού, γραφειοκρατικού καθεστώτος υπό τη Μοναρχία, που ερχόταν σε αντίθεση ακόμα και με το κοινοβουλευτικό παρελθόν των αστικών στοιχείων που ήταν επικεφαλής του χώρου αυτού.

Σε κάθε περίπτωση, αντιβενιζελισμός δεν είναι παρά η αντίδραση παραδοσιακών προκαπιταλιστικών στοιχείων που φοβούνται τον επιχειρούμενο καπιταλιστικό μετασχηματισμό.

http://www.ime.gr/chronos/13/gr/domestic_policy/language/02.html

ΤΟ ΡΑΛΛΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

- ήταν **αντίθετο** προς τον **εκσυγχρονισμό**.
- Ήταν **κατά** της **ισχυρής εκτελεστικής εξουσίας**, όπως αυτή διαμορφώθηκε κατά τα τέλη του 19ου αιώνα και όπως το απαιτούσε η μεταρρυθμιστική πολιτική των Φιλελευθέρων.
- **Υποστήριζε** ότι το **Κοινοβούλιο** έπρεπε να έχει **ισχυρή θέση** στο **πολιτικό σύστημα**.
- Στο **πρόσωπο** του **βασιλιά**, όμως, **έβλεπε** το **σύμβολο** της **εθνικής ενότητας** που ξεπερνούσε τα σύνορα της χώρας.
- **Απευθυνόταν** κατά κύριο λόγο:
 - ✓ στα **μεσαία και κατώτερα στρώματα** των **πόλεων**
 - ✓ καθώς και στους **μικροκαλλιεργητές**, δεδομένου ότι η οικονομική πολιτική των Φιλελευθέρων έδειχνε να ευνοεί, κυρίως, τα ανώτερα αστικά στρώματα.
- **Ζητούσε**
 - ▶ **ενίσχυση της παραγωγής**
 - ▶ και **αύξηση των θέσεων εργασίας**, ώστε με την οικονομική ανάπτυξη να εξευρεθούν χρήματα για εξοπλισμούς, να καταπολεμηθεί η διαφθορά και η πατρωνία των κομμάτων
- Πάντως, το ραλλικό κόμμα **δεν είχε κάποιο συγκροτημένο πρόγραμμα** για την οικονομική ανάπτυξη.

▶ Τσιγκογραφία του Δημητρίου Ράλλη από το περιοδικό Εστία του 1893.

Ανέλαβε 5 φορές το αξίωμα του πρωθυπουργού ως επικεφαλής βραχύβιων πάντα κυβερνήσεων (1897, 1905, 1909, 1910, και 1920). Στη διάρκεια της κρίσης του Κρητικού Προβλήματος ακολούθησε ακραία φιλοπόλεμη κριτική κατά της κυβέρνησης Θ. Δηλιγιάννη. Ο Βίκτωρ Δούσμανης στα απομνημονεύματά του χαρακτηρίζει την αντιπολίτευση του 1897, που ηγούνταν ο Δ. Ράλλης, ως "σπείρα πατριδοκαπήλων και εξ ατομικών συμφερόντων αυτοανακηρυκτομένων πατριωτών". Ο Κορδάτος στην "Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδος" τ. Δ' υποστηρίζει ότι τον Δ. Ράλλη είχαν πιθανόν την ίδια περίοδο πλησιάσει άμεσα ή έμμεσα Γερμανοί πράκτορες.

<https://el.wikipedia.org/>

▲ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης
1850 – 1916

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΤΟΥ Κ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ

❶ δεν διέφερε
από το ραλλικό.

❷ Οι
εκπρόσωποι του
προσπαθούσαν
να
εκμεταλλευτούν
τη συμμετοχή
του αρχηγού
τους στα
πολιτικά
πράγματα μετά
το κίνημα του
1909.

❸ Υποστήριζαν
την
«Ανόρθωση»,
που κατά την
εκτίμησή τους
δεν μπόρεσαν
να υλοποιήσουν
οι Βενιζελικοί.

ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΤΟΥ Γ. ΘΕΟΤΟΚΗ

ήταν πιο
μετριοπαθές
από τα άλλα
δύο

και ζητούσε να
διορθώσει
αυτά που
θεωρούσε
λάθη των
Φιλελευθέρων.

► Συμφωνούσε με
την πάση θυσία
αύξηση των
εξοπλισμών
► και ζητούσε
φορολογικές
ελαφρύνσεις για
τους
μικροεισοδηματίες.

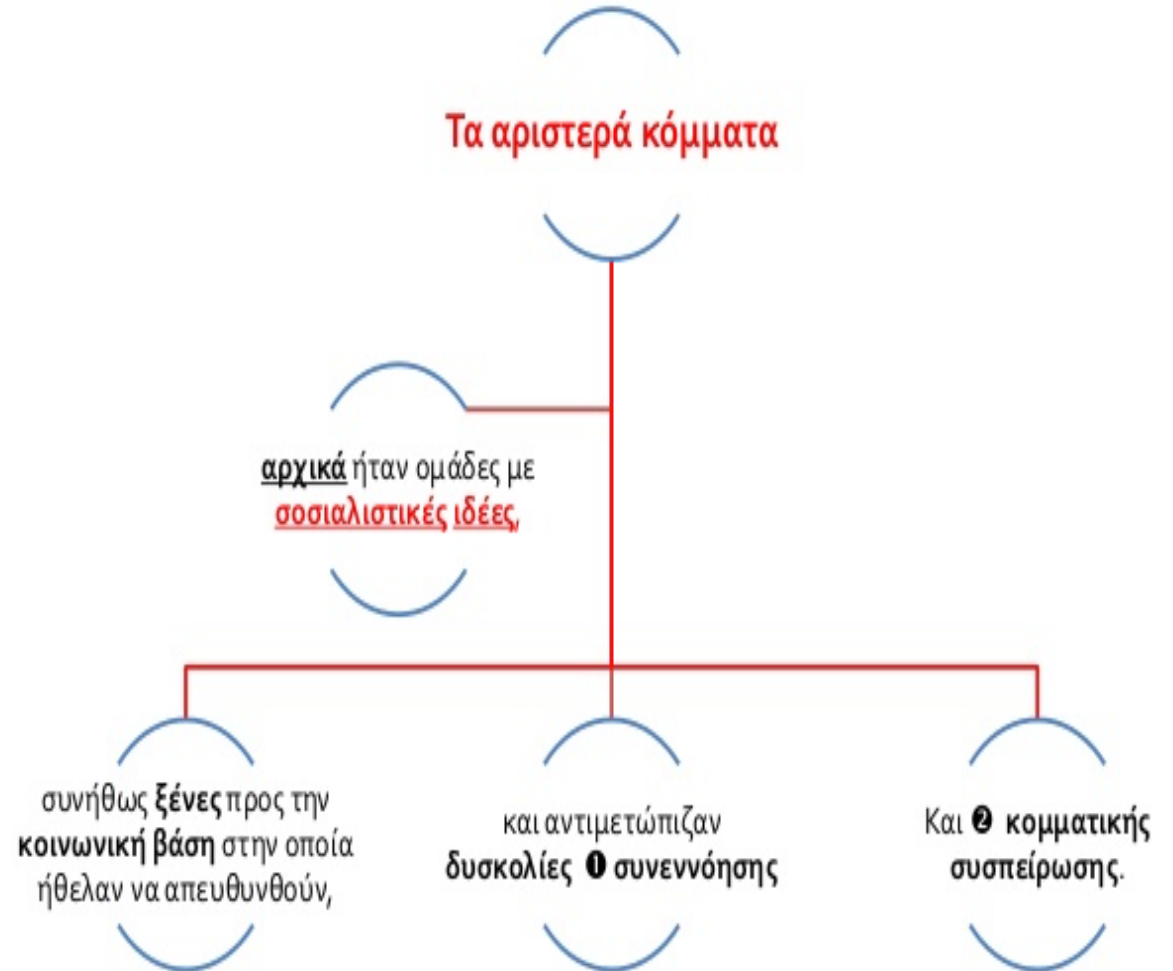
Από το κίνημα στο
Γουδί έως τη
συνταγματική
κρίση του **1915**,
μεταξύ των
αντιβενιζελικών
κομμάτων το
θεοτοκικό κόμμα
είχε τη
μεγαλύτερη
εκλογική βάση,
Ψ και έτσι
αποτελέσε τον
πυρήνα των
Αντιβενιζελικών.

1. Να εντοπίσετε τις βασικές διαφορές των αντιβενιζελικών κομμάτων από το κόμμα των Φιλελευθέρων.
2. Ποια ήταν τα κυριότερα αντιβενιζελικά κόμματα.;
3. Τα ραλλικό κόμμα : βασικές θέσεις, οπαδοί.
4. Το Εθνικό κόμμα του Κ. Μαυρομιχάλη.
5. Το κόμμα του Γ. Θεοτόκη.

◀ Ο Κάιζερ Γουλιέλμος Β' με τον Γεώργιο Θεοτόκη στο προαύλιο του Μον Ρεπό.
<http://anemourion.blogspot.gr/2015/06/1844-1916.html>

Οι πρώτες αριστερές - σοσιαλιστικές ομάδες

Η Κοινωνιολογική Εταιρεία

Σοβαρότερη από όλες αυτές τις ομάδες ήταν η Κοινωνιολογική Εταιρεία,

□ η οποία ξεκίνησε από μερικούς διανοούμενους ως αριστερός μεταρρυθμιστικός σύνδεσμος,

- ✓ με στόχο να προπαγανδίζει πολιτικές θέσεις
- ✓ και στη συνέχεια να ιδρύσει κόμμα.

□ Επιζητούσε για όλα τα μέλη της κοινωνίας

▢ ισότητα ευκαιριών,

▢ κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής

▢ και διανομή των αγαθών ανάλογα με τις ανάγκες καθενός,

πράγμα που θα μπορούσε να υλοποιηθεί

- ✓ με τη σταδιακή αναμόρφωση της οικονομίας
- ✓ και τη συνταγματική μεταβολή.

□ Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι έπρεπε να οργανωθούν οι εργάτες:

- ✓ σε επαγγελματικές ενώσεις
- ✓ και να ιδρύσουν κόμμα.

Παναγιώτης Κωνσταντίνου / Εθνικό Αρχείο Φωτογραφιών

Λαϊκό Κόμμα (1910)

□ Πράγματι, στα μέσα του **1910** οι Κοινωνιολόγοι ίδρυσαν

- ✓ το Λαϊκό Κόμμα,
- ✓ με αρχηγό τον **Αλέξανδρο Παπαναστασίου**.

□ Βασικές προγραμματικές δηλώσεις του ήταν:

- ▶ η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος
- ▶ και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης.

□ Στις δεύτερες εκλογές του 1910 εξελέγησαν 7 υποψήφιοι του κόμματος,

- ✓ οι οποίοι παρείχαν **κριτική υποστήριξη** στους **Φιλελευθέρους**.

Η επαχθής εργασία γυναικών και ανηλίκων και οι ... βάρβαροι

... Δέν θά όμιλήσω επί τής ούσίας, διότι αρκετά ώρίμασεν ή ιδέα ότι αϊ κοινωνία, αϊ όποια πιέζουσι τās γυναίκας καί τά άνηλικά δι' επαχθοός εργασίας, όμοιάζουσι μέ τούς βαρβάρους, οΐτινες άποκόπτουσι τά δένδρα, ίνα κόψωσι τούς καρπούς ...

[19 Δεκεμβρίου 1911 - Αγόρευση στη Β' Αναθεωρητική Βουλή - Π.Κ., σελ. 155]

Βαλκανική Συμπολιτεία

Καλλιέργεια φιλικών σχέσεων μέ τά Κράτη του Αίμου επί σκοπώ προαγωγής τών σχέσεων τούτων εις συμπολιτειακάς.

[1910 - Πρόγραμμα του «Λαϊκού Κόμματος» - Π.Κ., σελ. 885]

▲ Αλέξανδρος Παπαναστασίου, σε νεαρά ηλικία.

«Η πνευματική ανύψωσις των μορτιτών»

... Αποκατάστασις τών μορτιτών τής Θεσσαλίας καί τών άλλων μερών τής Ελλάδος εις ιδιοκτητήτας, χαρακτηριζόμενης άμέσως τώρα τής σχέσεως τών μορτιτών ως έμπραγμάτου καί ούχί ως ένοχικής. (...) Οί μορτίται νά καταστούν σχεδόν κύριοι τών ύπ' αύτών καλλιεργουμένων κτημάτων, μηδενός πλέον δικαιουμένου νά τούς αποπέμψη καί νά ένισχυθ ή πρός βελτίωσιν τής καλλιέργειας ζήλος των, αφού τό κέρδος έκ τής αύξήσεως τής παραγωγής θά περιέλθ η εις αυτούς, όχι δέ καί εις τόν τσιφλικούχον. (...) Τό μέτρον θά έχ η ως συνέπειαν τήν ήθικήν καί πνευματικήν ανύψωσιν τών δυστύχων μορτιτών, οΐτινες ως έκ τής οικονομικής έξαρτήσεώς των ύστεροθν καί υπό τήν έποψιν πνευματικής μορφώσεως καί υπό τήν έποψιν του φρονήματος ...

[29 Αυγούστου 1909 - «Τι πρέπει να γίνη» - Το Δ.Σ. της Κοινωνιολογικής Εταιρείας - Π.Κ., σελ. 48-49]

Η δημοτική εκπαίδευση: «βάσις της εθνικής προόδου»

... Η βελτίωσις τής εκπαιδεύσεως, ιδία δέ τής δημοτικής, παρέχει τήν πνευματικήν τροφήν του λαού καί άποτελεί τήν βάση τής εθνικής προόδου. Τούτο δύναται νά πραγματοποιηθ ή κυρίως δι' όσον τό δυνατόν μεγαλυτέρας αύξήσεως του αριθμού τών έξαταξίων δημοτικών σχολείων, βελτιώσεως τής διδασκαλίας καί θεμελιώσεως αύτης εις τήν αλήθειαν (...) καί τέλος διά συστάσεως επαγγελματικών σχολείων (βιοτεχνών καί γεωργών), άνευ τών όποίων δέν είναι δυνατόν νά άποκτήσωμεν ούτε καλήν γεωργίαν, ούτε καλήν βιομηχανίαν καί δι' εισαγωγής του θεσμού τής συνεκπαιδεύσεως άρρένων καί θηλέων εις τά δημοτικά σχολεία ...

[29 Αυγούστου 1909 - «Τι πρέπει να γίνη» - Π.Κ., σελ. 49]

«Προαγωγή και διάδοσις των επιστημών εις τον λαόν»

... Νά μεταρρυθμισθ ή τό εκπαιδευτικόν σύστημα κατά τρόπον έξασφαλίζοντα τήν προαγωγήν καί διάδοσιν τών επιστημών εις τόν λαόν, από τής ταχυτέρας πνευματικής αναπτύξεως του όποιου θέλει έξαρτηθ ή προφανώς καί ή αύξησης τής πολιτικής έπιρροής του καί ή πρός τό συμφέρον του μεταρρύθμισις του οικονομικού οργανισμού. (...) Διά μιās σειράς μέτρων (αύξεις έξαταξίων δημοτικών σχολείων, συνεκπαιδεύσεως άρρένων καί θηλέων, ύποτροφιών, κ.λπ.) θά άπαλλαγ ή εκπαίδευσις από τόν σχολαστικισμόν πού μαραίνει τήν σκέψιν καί έν γένει θά έξυψωθ ή τό διανοητικόν επίπεδον όλου του λαού.

[1910 - Πρόγραμμα «Λαϊκού Κόμματος» - Π.Κ., σελ. 76]

Εργατική νομοθεσία για να γίνει ο «βίος των εργατών κάπως ... ανθρώπινος»

... Περιορισμός των ωρών εργασίας γενικώς μέν εις 10 ώρας καθ' ἐκάστην, περιλαμβανομένου του χρόνου τῆς ἐν τῷ μεταξύ διακοπῆς τῆς εργασίας, διά δέ τας γυναῖκας εις 9 ώρας καθ' ἐκάστην, περιλαμβανομένης διακοπῆς 1½ ώρας κατά τήν μεσημβρίαν καὶ διακοπὴ τῆς εργασίας κατά τήν ἐποχὴν τοῦ τοκετοῦ ἐπὶ 8 ἑβδομάδας καὶ διά τὰ παιδιά ἡλικίας 14-18 ἐτῶν εις 8 ώρας, περιλαμβανομένης τῆς κατά μεσημβρίαν διακοπῆς. Ἀπαγόρευσις τῆς εργασίας εἰς παιδιά κάτω τῶν 14 ἐτῶν, καθιέρωσις τῆς Κυριακῆς ἀργίας, ἀναγκαστικὴ ἀσφάλεια τῶν εργατῶν, ἄμεση θέσπισις ἀσφαλείας κατά τυχαίων ἀτυχημάτων εἰς τὰ ἐργοστάσια, ἡ ὁποία ἀσφάλεια δέν εἶναι δυνατόν νά προσκόψῃ εἰς ἐμπόδιόν τι, βαρύνουσα ἀποκλειστικῶς τοὺς ἐργοδότες.

Ἡ ἐργατικὴ αὕτη νομοθεσία εἶναι ἀπαραίτητος διά νά ἀπαλλάξῃ τοὺς ἐργάτας ἀπὸ ὑπερβολικὴν καὶ ἀνθυγιεινὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ νά καταστήσῃ τὸν βίον αὐτῶν κάπως ἀνθρώπινον ...

[29 Αυγούστου 1909 - «Τι πρέπει να γίνει» - Το Δ.Σ.
τῆς Κοινωνιολογικῆς Εταιρείας - Π.Κ., σελ. 48]

Ἀντιπροσώπευε τὸ πνεῦμα τῆς προοδευτικῆς Δημοκρατίας. (...)

Ἦταν πολὺ διανοούμενος γιὰ τὸν Ἕλληνα ψηφοφόρο ...

... Ὁ ἰδεολογικὸς μας ἡγέτης ἦταν ὁ Ἀλ. Παπαναστασίου πού ἀντιπροσώπευε τότε τὸ πνεῦμα τῆς προοδευτικῆς Δημοκρατίας. Αὐτόν πιστεύαμε καὶ ἀκολουθοῦσαμε τὴ «γραμμὴ» του καθὼς ἔλεγε. (...) Ὁ Παπαναστασίου μᾶς ἦταν ἀγαπητός σὰν ἄνθρωπος, εὐγενικός καὶ γενναῖος καὶ ἱκανοποιούσε τὴ νεανικὴ μας διψά γιὰ προβληματισμὸ καὶ ἰδέες. Ὁ λαὸς ἀληθινὰ δέν τὸν ἀκολούθησε ποτέ. Ἦταν ἴσως πολὺ διανοούμενος γιὰ τὸν Ἕλληνα ψηφοφόρο. Γιὰ ἐμᾶς ὁμως ἦταν ἀκριβῶς τὸ εἶδος τοῦ ἀρχηγοῦ πού μᾶς χρειαζότανε τίς ὥρες ἐκείνες περισσότερο ἀπὸ τὸ καθετί. Φτάναμε ἀκόμη καὶ στοῦ σπίτι του γιὰ νά ζητήσουμε παρηγοριά, στριμωχνόμεσταν στοῦ σαλόνι του, ὅσοι χωροῦσαμε, καὶ κακοποιοῦσαμε, νομίζω, ἀρκετὰ τὰ ἐπιπλά του. (...) Μετὰ τὸ γκρέμισμα τῆς δικτατορίας Παγκάλου, στοῦ σαλόνι τοῦ Παπαναστασίου εἰπώθηκαν λόγια πύρινα, γεμάτα αἰσιοδοξία γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὰ ἐπιπλά βέβαια κακόπαθαν πάλι, μὰ ὁλος ὁ κόσμος ἦταν πανευτυχισμένος...

[Γ. Θεοτοκάς, ὁ.π., σελ. 969, εφ. Το Βήμα, 29.4.1962]

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια εἶναι τα χαρακτηριστικά των αριστερῶν κομμάτων (γενικά);
2. Ποια ἦταν ἡ σημαντικότερη αριστερὴ πολιτικὴ ομάδα, ποιες οἱ θέσεις τῆς καὶ ποια ἡ πολιτικὴ τῆς παρουσία στις ἀρχές του 20ου αἰῶνα;
3. Να ἀναφέρετε τοὺς στόχους τῆς «Κοινωνιολογικῆς Εταιρείας» καὶ τοὺς τρόπους πραγματοποιήσεως αὐτῶν.